

ГОРСКИ ПЕЧАТ
125
години

ТОРА®

5/2024

STIHL

www.stihl.bg

can-am®

ZUNDERT
EXTREME

ZUNDERT-EXTREME.COM
София, 1839, Враждебна, ул. 68 №2,
Бургас, ул. Одрин №17
0700 50678

BRP BRAND

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Тони КРЪСТЕВ – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ

Членове:

Инж. Росен РАЙЧЕВ – заместник изпълнителен директор на ИАГ

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ – председател на Съюза на лесовъдите в България и преподавател по икономика и горска политика в ЛТУ

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ – преподавател по дендрология в ЛТУ и уредник на Музея на Лесотехнически университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ – зам.-директор на Регионалната дирекция по горите – Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – експерт по ловно стопанство в Югозападното държавно предприятие

Секретар:

Радка ЛЯХОВА – главен експерт в Дирекция „Информационно-административни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Юлия СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Зам. главен редактор:

Светлана БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
редактор
pavelppj@gmail.com

Борислав БЕЛДЕВ
редактор
bbeldev@abv.bg

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vv.kisiova@gmail.com

Теменужка МАРКОВА
графичен дизайнер
pushkamarkova@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Съдържание:

2 ИНЖ. ЗДРАВКО БАКАЛОВ – НОСИТЕЛ НА ПРИЗА „ЛЕСОВЪД НА ГОДИНАТА“ ЗА 2023 Г.

Лесовъдът на XX век е залесител,
лесовъдът на XXI век е стопанин

2

7 АНАЛИЗ

Цени на дървесината
в България и чужбина

10 145 ГОДИНИ ГОРСКА СЛУЖБА В БЪЛГАРИЯ

Първият Закон за горите

12 ПРОЕКТИ

Възстановяването на естествените гори
в Югозападна България – опит
и предизвикателства

16 ИЗЛОЖЕНИЕ „ТЕХНОМЕБЕЛ“

Иновации под знака на 20-годишния
юбилей

16

19

18 ЛОВНО СТОПАНСТВО

Расте интересът към прегледа на
паднали рога от благороден елен
в ДЛС „Воден – Ири Хисар“

19 ФЕСТИВАЛ НАЗЕЛЕНИКАТА

През води и гори до лековитите
извори на Странджа

22 НАЦИОНАЛНО СЪСТЕЗАНИЕ „ГОРСКИ МНОГОБОЙ“

Висок спортен дух показаха
бъдещите лесовъди

24 ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Випуск 2023 на ЛТУ получи
дипломите си

26 ПРАЗНИК НА ПОДГОРИЕТО

Да се хванем за зелено

26

28 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА – забавна страничка за малки и пораснали деца

III ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

www.facebook.com/spisaniegoro

Снимка на корицата: Йордан ДАМЯНОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg
spisaniegoro1899@gmail.com

Банка ДСК ЕАД,

София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGFS

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 4.

Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 03.06.2024 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

*Инж. Здравко БАКАЛОВ –
носител на приза „Лесовъд на годината“ за 2023 г.*

Лесовъдът на ХХ век е залесител, лесовъдът на ХХІ век е стопанин

Инж. Здравко Бакалов е роден през 1983 г. в Пловдив. През 2008 г. завършва ЛТУ, специалност „Горско стопанство“. Трудовата си дейност започва същата година като лесничей в Чепеларе, където от 2011 до 2012 г. е зам.-директор. От 2012 до 2021 г., с кратко прекъсване през 2015 г., когато е директор на ДГС – Хвойна, е експерт-контрольор по горскостопански дейности в ЮЦДП – Смолян. През 2021 г. е назначен за директор на ЮЦДП и работи на тази длъжност до назначаването му за директор на ДГС „Акад. Николай Хайтов“ – с. Хвойна, за периода от март до август 2022 година.

Директор на ЮЦДП – Смолян,
е отново от 2022 година.

За горската ни история водим един златен летопис, който продължава традицията от миналия век и след демократичните промени в България през 1996 г. – с връчването на първото професионално отличие „Лесовъд на годината“, чийто носител става директорът на Регионалното управление на горите в Смолян – инж. Атанас Ташев. Днес, преди да тръгнем до местоработата на носителя на приза за миналата година инж. Здравко Бакалов – директор на Южноцентралното държавно предприятие в Смолян, надничаме в този списък от 23-ма души и установяваме, че той е четвъртият от Смолянския регион, удостоен с това високо отличие.

Но регионът е едно на ръка и няма спор, че родопският лесовъд се е доказал във времето като създател, стопанин и пазител на гората, а населението е толкова тясно и с обич свързано с планината, че тук дори нарушенията не са фрапиращи. Както казва библиейският

текст – по делата им ще ги познаете, което ни отведе с инж. Бакалов не само сред красивото пролетно и искрящо зелено горско наметало, а на места, където тези дела са видими. И където лесовъдът работи, твори и мисли за бъдещето.

За да представим инж. Здравко Бакалов като „Лесовъд на годината“ за 2023 г., трябва първо да кажем, че той е ръководител на голямо горско предприятие, обхващащо четири региона – Смолянския, Пазарджишкия, Пловдивския и Кърджалийския. Предприятието, създадено през 2011 г., с 43 териториални поделения, понастоящем е с 35 – 28 държавни горски стопанства и 7 държавни ловни стопанства. Общата му площ е 869 597 ха, като 82 % от нея са държавните горски територии. Широк е диапазонът от надморските височини, на които е разположено ЮЦДП – от 100 м по поречието на Марица до 2198 м на връх Перелик. Само този показател подсказва богатото разнообразие на различни типове место-

растения. 428 852 ха, или 60 % от държавните горски територии, попадат в режима на стопанисване по „Натура 2000“. Основни дървесни видове, разпространени на цялата територия на Предприятието, са белият бор – 31 %, черният бор – 8 %, смърчът – 16 %, дъбовете – 19 %, букът – 15 %. Общият запас на стопанисваните от ЮЦДП държавни горски територии е 149 120 416 м³, а средногодишният прираст – 2 20 770 куб. метра. Горскостопанските планове на териториалните поделения предвиждат средногодишно ползване от 1 375 259 м³ стояща маса от достъпни за дърводобив басейни, което е 61.6 % от годишния прираст. Залесяват се всяка година по 116 ха нови гори, като фиданките се произвеждат в 34 горски разсадника, 7 от които са с национално значение.

Второто, което трябва да посочим, е, че под ръководството на инж. Бакалов през 2023 г. Предприятието има изключително високи постижения, като само

отчетеният финансов резултат, т.е. печалбата на ЮЦДП, е 8 288 751 лв. при планирана 2 232 207 лева. Дълг е списъкът на успехите, с които Предприятието може основателно да се гордее.

През м.г. са реализирани 986 160 м³ дървесина за 119 080 000 лв. (89.4 % от предвиденото ползване). Залесени са предвидените за годината площи от 1967 дка, или почти на 100 %, а почвоподготовката от 1648 дка е със стопроцентов резултат.

През м.г. е изпълнен и проектът по ОПОС на обща стойност 6 208 258 лв., като по него са доставени машини, необходими за разсадниковото производство за тополовото стопанство, и е ремонтирана Шишаркосушилнята в Чепеларе, обслужваща производството на посевен и посадъчен материал не само за Южно-централното предприятие, а и за останалите държавни предприятия. В рамките на проекта са ремонтирани сградите в разсадниците на Държавните горски стопанства в Ардино, Асеновград и ДЛС „Чепино“. За първи път е изградена постоянна поливна инсталация на тополовата култура в обхвата на Предприятието.

Пет от териториалните поделения на ЮЦДП – Държавните горски стопанства в Доспат и Борино и Държавните ловни стопанства „Борово“, „Извора“ и „Широка поляна“, са понесли огромни щети от преминалата в края на 2022 г. вихрова буря, която предизвиква ветровал. Общата засегната площ е 556.7 ха с по-

валените 110 555 м³ дървесина. Още до края на миналата година са освободени 473.5 ха, или 85 %, и усвоени 81 048 м³ дървесина. Те са реализирани на средна цена 224 лв. за кубичен метър.

Този факт ни направи впечатление и още придвижвайки се към едно от пострадалите от ветровала стопанства – Доспат, попитахме инж. Бакалов на какво се дължи тази много добра цена. „За сравнение ще ви посоча – сподели той, – че усвоената от ветровала през 2018 г. дървесина в ДГС – Смолян, която бе 78 219 м³, е продадена на средна цена малко над 90 лева. Нашето постижение, разбира се, се дължи на оперативните решения за начините на продажбата, т.е. правилните мениджърски подходи в търговията с дървесината“.

Внушителна по своите размери и изпълнение е инвестиционната програма на ЮЦДП – Смолян, за миналата година. От фонд „Инвестиции в горите“ за проектиране на горски пътища са изразходвани 352 000 лв., а за строителството им – 19 059 000 лева. За закупуване на дълготрайни материални активи са инвестирани 9 715 000 лв. за транспортни средства, специализирана техника, компютри и софтуер. Вложени са 1 360 000 лв. за ремонти на сгради, съоръжения, техника и транспортни средства.

Миналото лято горите на ЮЦДП – Смолян, не бяха пощадени от пожарите. Най-големите от тях вилнеят на териториите на Държавните горски стопанства в Хвойна – със засегнати 1711 дка, Хи-

сар – 662 дка, Първомай – 511 дка, и ДЛС „Кормисош“ – 405 декара. Овладени са с общи усилия на противопожарни екипи от съседни и дори по-далечни стопанства и с много навременна намеса на булдозери и багери, които се „командирова“ в стопанствата с огненото бедствие. Но най-важното в тези ситуации е, че хората оценяват това единство между стопанствата – нещо, което не се е случвало преди Предприятието да има новото ръководство в лицето на инж. Здравко Бакалов и екипа му. Това е само една частичка от многото идеи, които следва той – за общите цели е нужно обединение.

ПЪТ КЪМ БЪДЕЩЕТО

Така нарекохме ние горския автомобилен път от 18 км, който преминава през Държавните горски стопанства в Смолян и Триград и Държавното ловно стопанство „Извора“ – Девин. Красива гледка е проходът между Тешелските скали, обрасли с гори, най-вече с уникалния тешелски бор, чиито стъбла изникват от камъка. Тук е резерватът „Казаните“, чието име потвърждават завъртащите се в дълбините води на реката Мугленска. Пътят се набира в безброй завои, но се пътува леко. „Летим“ с 50 км в час. Голяма работа е това, сериозно, защото до преди година-две по него не е било възможно да се кара кола, а камо ли натоварена с дървесина! Реката се пресича от нашето возило безброй пъти. Вече се пресича, трябва да кажем. Защото 18-километ-

Отсечки на новопостроения автомобилен път Тешел – Мугла – преди и сега

Кой не би се гордял с такива пътища в гората

ровият горски път след изграждането му е красавец с огърлица от 11 моста. Те са различни по своята конструкция, но стабилни и даже си имат своя чар. Спираме често – от възхищение пред дивната родопска природа, поздравявани от нацъфтелия силивряк – Орфеевото цвете, на Слънчевата (Конската) поляна, която е точно по средата на цялата построена пътна артерия, и да се полюбуваме на поредния мост, спираме и в най-сложната част за изграждането на трасето, където инж. Бакалов ни обръща внимание на решението под моста да се изгради габион.

Най-важното предназначение на тази горска артерия е, че ще позволи достъп до затворените басейни, в които е необходимо да се извършва дърводобив. В плановете на ЮЦДП – Смолян, влиза построяването на общо 60 км горскопътна мрежа в различни териториални поделения. Инж. Здравко Бакалов не е открил строителството на пътищата, но като ръководител е направил възможното те да се изградят по най-добрия начин.

СЛЕД ВЕТРОВАЛА В ДОСПАТ

Едно от петте стопанства на Южноцентралното държавно предприятие, на чието територия на 17 септември 2022 г. преминава вихрова буря, предизвикала ветровал, е ДГС – Доспат. Тя се вихри само 5 минути, но поваля гора в обширна територия от 68 ха в ГСУ – Змеица. Както се знае, най-хубавите гори в териториалния обхват на ЮЦДП – Смолян, са доспатските и загубата им е голяма.

Пристигаме в м. Караджа дере, където ни посреща директорът инж. Мартин Сариев. Той споделя, че от декември 2022 до декември 2023 г. от ветровалната площ са усвоени 28 500 м³ дървесина и остават само 1500 куб. метра. Те ще бъдат предоставени за добив на дърва за огрев от местното население по тарифната такса „на корен“, която няма да надвиши 10 лв. за кубик. По усвояването на дървесина от засегнатите площи работят 20 фирми и собствени бригади, които в ДГС – Доспат, са няколко.

Това, което заварваме на терена в участъка обаче не е дърводобив. Още по пътя инж. Бакалов ни обяснява, а това е и убеждението му, че лесовъдът не е администратор, а в крайна сметка – творец. „По закон – казва той – след събирането на падналата дървесина можем да оставим без намеса засегнатите от ветровала площи три години. Но ние не чакахме да изтекат трите години и теренът да се превърне в още по-голяма трагедия, а започнахме механизирана почвоподготовка за залесяване“.

Част от опустошения от ветровала участък в ГСУ – Змеица, на ДГС – Доспат

Уسوена след ветровала дървесина и подготвена за залесяване площ

▲ Обект с прокарани временни пътища и извършена почвоподготовка

Инж. Бакалов казва още, че решението как да бъдат подготвени тези площи за създаване на нови гори идва от самото ДГС – Доспат. След усвояването на падналата дървесина доспатските горски стопани виждат печална картина от пньове, вършина, чим, покрили в безпорядък цялата ветровална площ. Тогава те предлагат тези отпадъци да се избутат със специализирана техника в периферията на повредената площ. В главната роля на тази операция влиза чисто нов булдозер „Коматсу“. Естествено е трябвало да изградят и път за достъп до територията и след това вече да се включат работниците по почвоподготовка и залесяване. Така заварваме една голяма бригада от Горското в Доспат и залесителите, които са дошли на помощ от ДЛС „Широка поляна“ да садят новия живот на пострадалите баири с фиданки от смърч и бял бор. Сред тях намерихме и усмихнатата и енергична Гюлшен Еркек, която е на 70 г., отдавна работи в горите на „Широка поляна“ и не смята скоро да се отказва.

Залесяват работниците от собствени бригади на ДГС – Доспат, и помощниците от ДЛС „Широка поляна“

ЛЕСОВЪДЪТ НА ХХІ ВЕК

Видяхме немало, чухме още повече за работата на Предприятието. Делата са красноречиви, числата също говорят. Но в крайна сметка зад тях стоят хората и един ръководител с общ лесовъдски стаж от 15 години, изцяло протекъл в новия век. Какъв е лесовъдът на този век с толкова неспокойно начало във всички области на човешкия живот, попитахме инж. Здравко Бакалов. „В миналото – каза ни той – лесовъдът по нашите земи дълги години, почти столетие, се е смятал за залесител. Сега той е стопанин и такъв трябва да бъде и в бъдеще. Съвременният лесовъд особено

ако е и ръководител, трябва да управлява процеса, а не само да го наблюдава, или с една дума – трябва да е по-активен. С болка ще кажа, че именно лесовъдството днес се загърбва“.

Инж. Бакалов, роден в Пловдив, е закърмен в най-добрите традиции на горското дело у нас в родопските гори – дядо му Иван е горски в ГС – Хвойна, чичо му Асен също дългогодишен дирек-

тор в горската система. Маркира от ученик, слуша разказите им с внимание, а и помни какъв респект са предизвиквали работещите в горите сред населението. Като ръководител той цени и уважава приемствеността в лесовъдската професия, не забравя и добрите досегашни практики, но се стреми и да бъде новатор. Дейността на успешния ръководител в горския сектор той разглежда като рав-

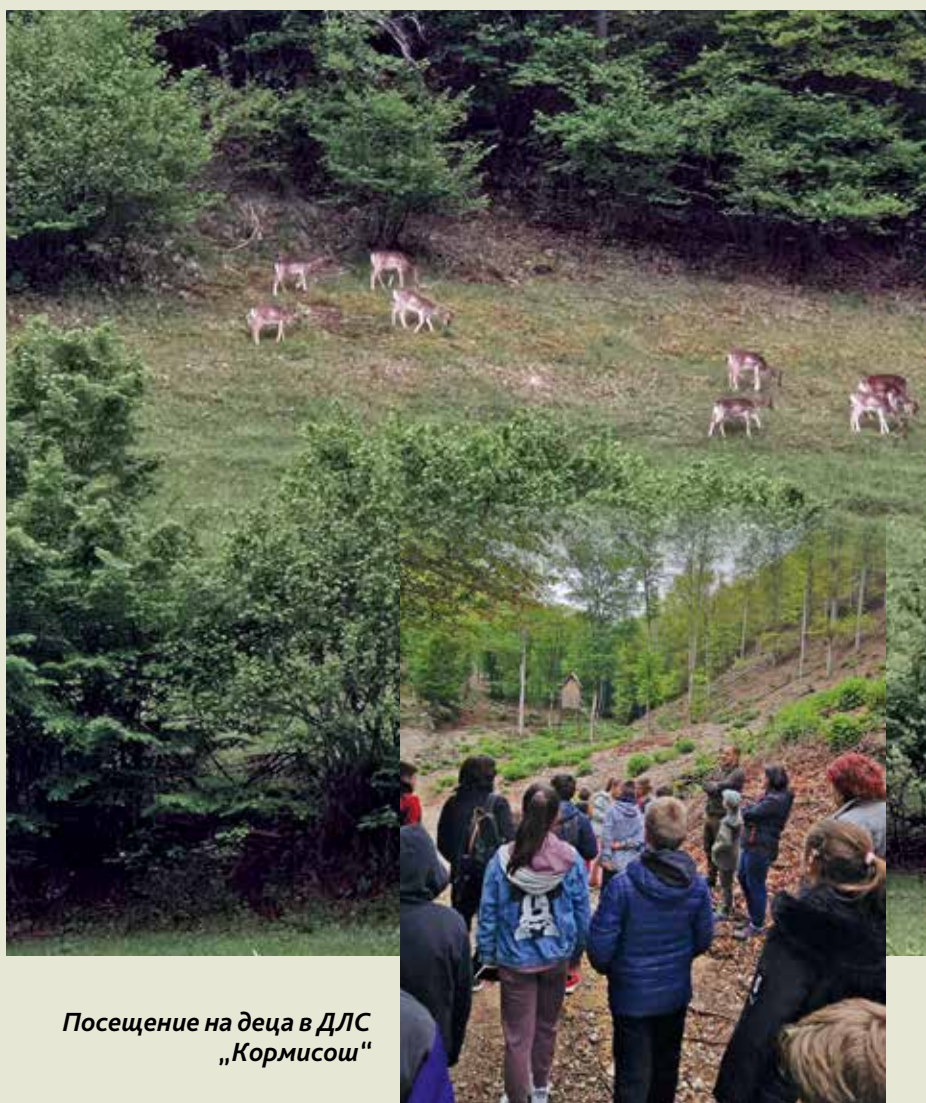
ностраниен триъгълник, в който страните трябва да са в абсолютен баланс и да включват икономиката, екологията и общественения интерес.

Ето и примери за „триъгълника“. Реализирането на дървесината по процедурата „на партиди“, т.е. на реално добита дървесина, донася най-добри финансови приходи за Предприятието, а навременното ѝ усвояване – запазване на екологията на повредените от абиотичния фактор територии. Стабилността на една страна на триъгълника следователно води до равновесие на другата. Пример за това как се работи с обществеността при конфликти е подписаното споразумение, което урежда режимите на стопанисване на буковите гори да бъдат с по-ниска интензивност, между ЮЦДП и Инициативната група, която се занимава с проблема за безводие в с. Розовец, на територията на ДЛС „Тракия“.

Иска ни се да разкажем още много за неуморната личност на лесовъда на годината, който е само на 40, и както се казва, най-хубавото предстои. Идеите му за развитието на ловното стопанство в обхвата на Предприятието не са само мечти, а вече реално предприети действия. В Пловдивската част на ЮЦДП, в Държавното ловно стопанство „Кормисош“, което е с най-много представители на видовете дивеч у нас, преди няколко месеца бяха разселени алпийски козироси. В ДЛС „Извора“ се заеха да възстановяват популацията на глухаря с отглеждането му във фермени условия и последващото разселване сред природата, като „глухарникът“ след ремонта на помещението ще бъде разположен в бившата фазанария. В Пазарджишката част на Предприятието ще се обърне пълно лесовъдско внимание в стопанисването на изборните гори в Беглика.

Инж. Бакалов винаги бързо „хваща“ полезното от всичките си командировки в чужбина. Видял в Унгария как децата се приобщават към знанието за горите – достатъчно е да се направи разходка с тях в гората, за да научат интересни неща от лесничей и да имат възможност да наблюдават дивите животни в естествената им среда. И веднага го е приложил в ЮЦДП. По време на нашето посещение възпитаници на детските градини и ученици от Смолян, Девин, Лъки и Широка лъка, предвождани от зам.-директора на Предприятието инж. Асен Карабов, бяха на гости в ДЛС „Кормисош“, където се запознаха с дивечовото богатство и грижите за него.

С идването на инж. Здравко Бакалов като директор на ЮЦДП – Смолян, се активизира дарителската дейност, като

Посещение на деца в ДЛС „Кормисош“

Управителният съвет е гласувал сумата от 160 000 лв. за осъществяването ѝ.

Инж. Бакалов се интересува от историята на горското дело. Още като лесничей в Чепеларе открива Стопанския план за 1906 г., изработен на невероятно професионално ниво, в който забелязва прецизното геодезическо обозначение на гората и много интересни данни за стопанисването ѝ. Възхищава се на книгата „Водните сили на България“ от Иван Мавров, издадена през 1923 г., с обстоятелното описание на различни елементи, свързани с гората. От разказа на случайно срещнат стар родопчанин, когото е видял при посещението си в първите дни на ветровала, се заинтересувал от т.нар. лунна дървесина и дълбоко се заровил в материята и опита на Германия и Австрия в тази насока. Не се е обезкуражил, когато получил и подигравателни подхвърляния, че е измислица, че дървесината, добита „на стара месечина“ (залязващ полумесец), не гние и не се поврежда, и смята да продължи изследванията си.

Инж. Бакалов пише дисертация за генетичните ресурси на Родопите и вече има публикувано научно съобщение в списа-

ние „Наука за гората“ за наличието на белеборови екземпляри с 3 иглолиста.

Инж. Бакалов обяснява и защо е породено недоверието в съвременния лесовъд от страна на обществото – от административни пречки и външни фактори. И въпреки всичко на въпроса: „Какво би препоръчал на младите лесовъди, които сега стъпват на професионалния си път?“, отговаря: „Да не се обезверяват и да не се отказват от съпротивлението на системата“. Професионалният му път и немалко изпитания потвърждават тези думи.

Всяка година с уважение и удоволствие се срещаме с носителите на високото звание „Лесовъд на годината“. Надяваме се, че успяваме да ги представим по най-достойния начин дори пред съмняващото се общество, защото в горския сектор работят такива хора и те са мнозинство. И ако ние не ги ценим, не им даваме път напред и нагоре, подаваме се на политически внушения, то какво заслужаваме като гилдия?

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
и ЮЦДП – Смолян

Цени на дървесината в България и чужбина

При направения сравнителен анализ на средните цени (без ДДС) при продажба от временен склад за 1 м³ обезличена дървесина, добита от държавни горски територии (ДГТ), за периода 01.01.2017 – 31.03.2024 г., данните показват, че от началото на 2017 до края на 2023 г. цените непрекъснато нарастват, а през първото тримесечие на 2024 г. започват леко да намаляват (фиг. 1). Анализът се базира на информация от статистиката на ИАГ, като средните цени са сравнени както общо за широколистна и иглолистна дървесина – независимо от категорията, така и поотделно – по видове, категории и/или сортименти.

Най-ниската цена по години за периода е през 2017 г. – 66.35 лв./м³, а най-високата е през 2023 г. – 124.01 лв./м³, като най-голям темп на уве-

личението се наблюдава през 2022 и 2023 г., когато нарастването на средната цена е съответно с 30.60 лв./м³ и с 48.17 лв./м³ спрямо цената през 2021 година. През 2023 г. цената се е увеличила с 57.66 лв./м³, т.е. с 86.91 % спрямо цената от 2017 година. Средната цена за първото тримесечие на 2024 г. е по-ниска с 13.27 лв./м³ спрямо цената за предходната година.

Цени на иглолистната дървесина

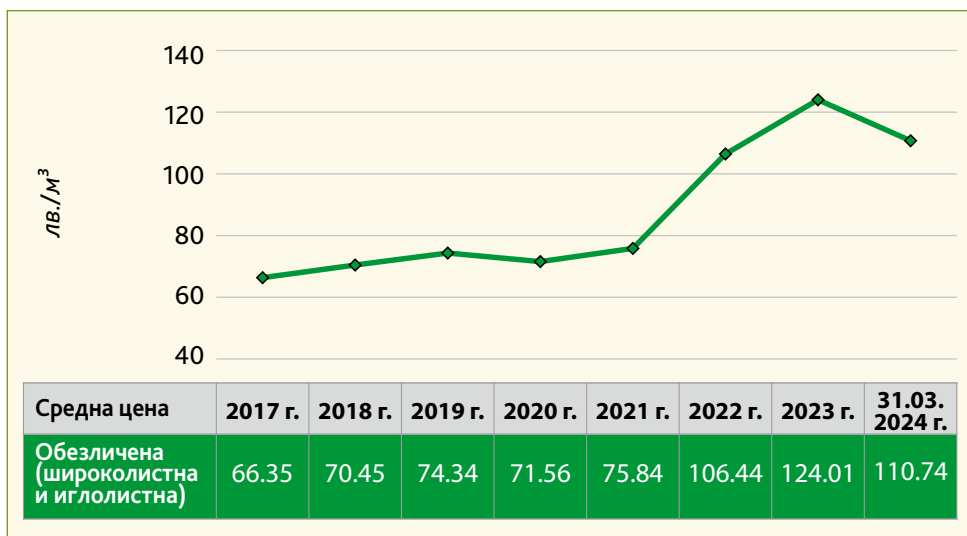
Данните за цените на иглолистната дървесина са дадени на фигура 2, от която е видно, че най-ниската цена за иглолистната дървесина отново е през 2017 г. – 63.47 лв./м³, а най-високата е през 2023 г. – 123.01 лв./м³. И тук се наблюдава същата нарастваща тенденция за средните цени, като най-голям тренд на нараства-

нето на средните цени отново е отчетен през 2022 и 2023 г. съответно с 33.86 и 46.61 лв./м³ спрямо 2021 година. През 2023 г. цената се е увеличила с 59.54 лв./м³, т.е. с 93.81 % спрямо цената от 2017 година. И тук през първото тримесечие на 2024 г. средната цена леко намалява – с 12.22 лв./м³, спрямо предходната година.

При иглолистната едра строителна дървесина през 2020 г. са отчетени най-ниските стойности на цената – 91.37 лв./м³, а най-високите отново през 2023 г. – 167.57 лв./м³, което е с 83.40 % повече от най-ниската цена от 2020 година. Цената за първото тримесечие на 2024 г. намалява с 20.92 лв./м³ спрямо предходната година.

Динамиката при цените на иглолистната средна строителна дървесина повтаря тенденциите за едрата, като разликата между най-високата средна цена (2023 г.) и най-ниската (2017 г.) за разглежданата категория е 50.44 лв./м³, което представлява увеличение с 93.29 %. През 2024 г. средната цена и тук намалява, но по-слабо – с 5.87 лв./м³.

Промените в цените на иглолистната дребна строителна дървесина и дървата са аналогични на гореописаните тенденции, като при дървата се отчита най-голямо процентно увеличение с 98.93 % – от 48.56 лв./м³ през 2017 г. цената достига 96.60 лв./м³ през 2023 година. За първите три месеца на настоящата година за иглолистните дърва се констатира незначително намаляване на цената със 7.06 лв./м³ спрямо 2023 година.

Фиг. 1. Средни цени при продажба от временен склад за 1 м³ обезличена дървесина за периода 01.01.2017 – 31.03.2024 г.

Цени на широколистната дървесина

На *фигура 3* са представени данните за средните цени за широколистната дървесина.

Динамиката на цената на **обезличена (широколистна) дървесина** очертава трайно нарастваща тенденция, както при иглолистната. Цената през 2023 г. е по-висока от тази през 2017 г. с 49.80 лв./м³, което е увеличение със 75.53 %. Средната цена за първото тримесечие на настоящата година е по-ниска с 14.18 % (с 16.41 лв./м³) спрямо тази от 2023 година.

Най-ниската цена на **широколистната едра дървесина** отново е през 2017 г. (90.87 лв./м³), а най-висока – през 2023 г. (166.26 лв./м³), което е увеличение от 75.39 лв./м³. Най-голямо увеличение се наблюдава отново през 2022 и 2023 г. – съответно с 57.88 и 64.54 лв./м³ спрямо цените от 2021 година. За първото тримесечие на 2024 г. средната цена е спаднала с 15.05 лв./м³ спрямо предходната година.

Подобни са тенденциите и при останалите категории широколистна дървесина.

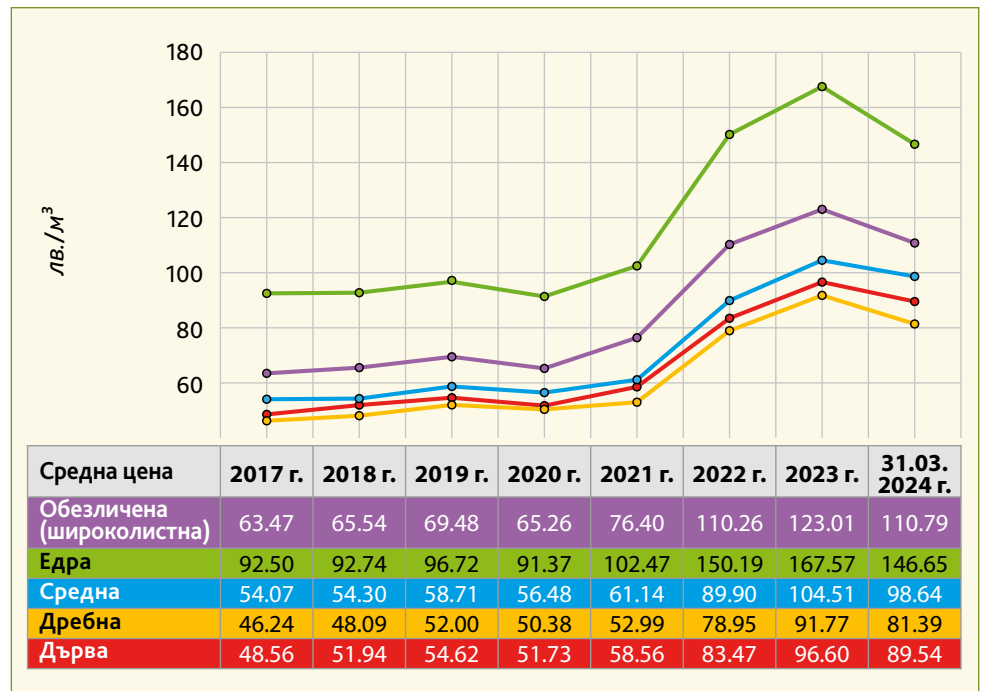
Ако сравним цените от 2023 г. с тези от 2017 г., се констатира следното увеличение: за средна строителна дървесина – 84.17 %, за дребна – 104.45 %, и за дърва – 74.55 %.

Намаляването на цените през първото тримесечие на 2024 г. спрямо тези от предходната година е съответно: за средна строителна дървесина – 23.92 лв./м³ (21.26 %), за дребна – 21.37 лв./м³ (19.22 %), и за дърва – 15.11 лв./м³ (13.76 %).

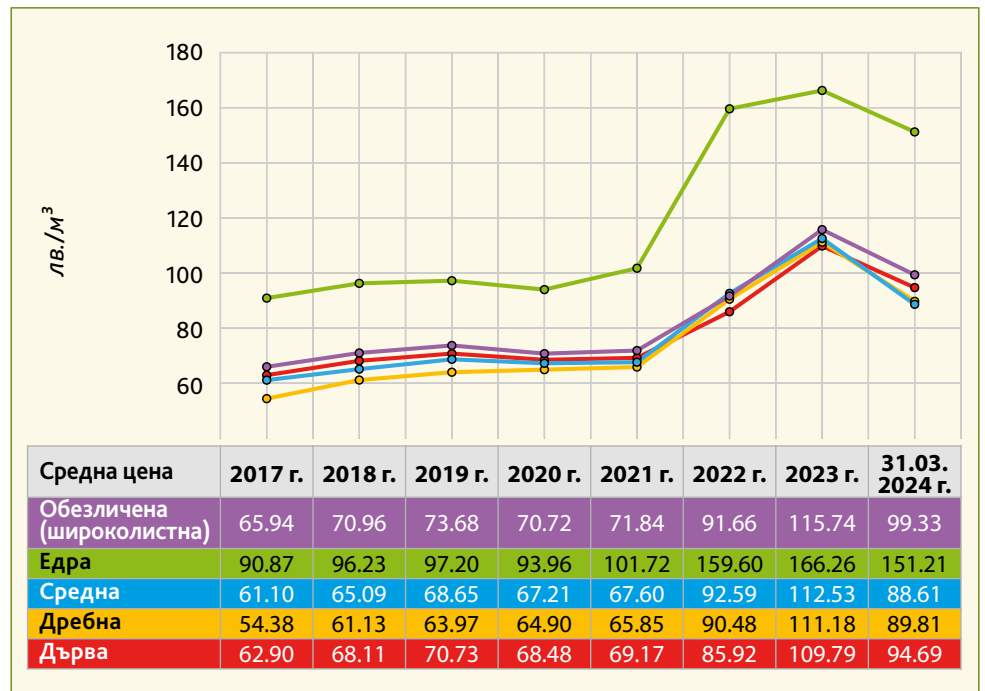
Нарастването на цената при **широколистна дребна дървесина** е с най-висок процент (104.45 %), като се има предвид процентното нарастване на останалите категории широколистна дървесина. От 54.38 лв./м³ през 2017 г. цената достига 111.18 лв./м³ през 2023 г., увеличението на средната цена е над два пъти.

Цени на дървесината в други европейски държави и състояние на пазара на иглолистна дървесина

Според данни на UNECE/FAO, публикувани на Forests on LinkedIn (https://www.linkedin.com/posts/unece-forests_sawn-softwood-

Фиг. 2. Средни цени при продажба от временен склад за 1 м³ обезличена иглолистна дървесина (общо и по категории) за периода 01.01.2017 – 31.03.2024 г.

Фиг. 3. Средни цени при продажба от временен склад за 1 м³ обезличена широколистна дървесина (общо и по категории) за периода 01.01.2017 – 31.03.2024 г.

2023-data-brief-activity-7188820458027298816-943F/), производството на иглолистна дървесина в Европа през 2022 г. остава високо въпреки спада от 2.9 % в сравнение с 2021 г. (годината на най-високото търсене както в Европа, така и в чужбина). През 2022 г. най-големите производители – Герма-

ния и Финландия, са намалили значително производството. През 2022 г. европейското потребление е 96.0 млн. м³, което е със 7.2 % по-малко в сравнение с 2021 г. и най-ниското за последните пет години. Два от най-големите пазари, тези на Германия и Обединеното кралство, отбелязват

силни спадове в потреблението – съответно с 2.8 млн. м³ и с 2.6 млн. м³. Изключение е отчетено само за Италия, където потреблението нараства с 1.1 млн. м³. През 2022 г. производството на иглолистна дървесина в Руската Федерация е засегнато от санкции, възпрепятстващи износа за много страни в Европа. Производството намалява с около 7 %, а износьт – с около 25 %.

Спадът на европейското производство през 2022 г. продължава и през следващата година. В Германия индексът на производството през януари – юни 2023 г. намалява с 11 %. Във Финландия и Швеция е намаляло съответно с 5 и 3 %. Съгласно данните на ФАО, цените от лятото на 2022 г. за иглолистен дървен материал в Европа са по-ниски от тези през 2021 година. За първите пет месеца на 2023 г. цените все още са с около 30 % по-ниски в сравнение с предходната година и са с тенденция към понижаване през октомври 2023 година. В световен мащаб цените на фасонираната иглолистна дървесина също се понижават и се връщат на нивата отпреди пандемията.

Развитието на световния пазар има отражение и върху търговията с фасонирана иглолистна дървесина в Европа през 2022 година. Вносьт на фасонирана иглолистна дървесина е намалял с около 20 % през първите четири месеца на 2023 г. в сравнение с предходната година.

През 2022 г. търсенето на европейска фасонирана дървесина е по-високо в САЩ и Северна Африка в сравнение с 2021 година. През 2023 г. търговията с фасонирана иглолистна дървесина в Европа е засегната от намаляващата строителна дейност. Износьт извън ЕС е намалял само с 0.7 % през първите четири месеца на 2023 година. Износьт от Европа за Китай се е увеличил с над 40 % през първите четири месеца на 2023 г. в сравнение с 2022 година. През същия период вносьт на Япония от Европа е намалял с 43 %, а европейският износ на фасонирана дървесина към Близкия изток и Северна Африка се е увеличил съответно със 7 и 16 %. Износьт през 2022 г. на фасонирана иглолистна дървесина от Руската федерация е намалял със

17 % спрямо предходната година. Това намаление е очакван резултат от ограниченията, наложени от Европейския съюз върху вноса на такава дървесина. Търсенето от Китай през 2022 и 2023 г. остава по-слабо.

През 2022 г. износьт за САЩ от Европа се е увеличил за 10-а поредна година с 0.72 млн. м³. Европейският износ за САЩ е по-висок през първото тримесечие на 2023 г., но оттогава намалява поради падащите цени. За първите шест месеца на 2023 г. европейският износ възлиза на 2.57 млн. м³, което е увеличение от 15.4 % спрямо същия период на 2022 година. Германия, Швеция, Австрия и Румъния осигуряват 88 % от американския внос на европейска фасонирана иглолистна дървесина.

Възстановяването на производството на иглолистна дървесина в Европа се очаква към края на 2024 или 2025 г., когато търсенето би трябвало да се възобнови. Euroconstruct прогнозира спад в строителната продукция за 2024 г. и малък ръст през 2025 година. Очаква се руското производство на фасонирана иглолистна дървесина да се увеличи през 2024 година.

Според доклада за пазара на дървен материал от Австрийската земеделска камара високите лихви продължават да оказват натиск върху търсенето на строителни продукти и услуги в Австрия. За 2024 г. се очаква икономически растеж от само 0.2 % (<https://www.waldverband.at/holzmarkt/aktueller-holzmarktbericht/>).

Австрийската дърводобивна промишленост е много добре осигурена с трупи от иглолистна дървесина. Високите нива на запаси, съчетани със слаби пазари за продажби, означават ниско търсене. Цените са под натиск и вече са намалени. Основните сортименти от смърч струват между 93 и 107 евро на ФМО (плътен метър) в цяла Австрия. Посочените цени се отнасят за търговски сделки в периода март – началото на април 2024 г. и са нетни цени, към които трябва да се начисли данък върху продажбите. Повишено е търсенето на лиственица, което продължава да надвишава предлагането, докато цените остават постоянни. Голямо

е търсенето на дъб и ясен.

Според доклада за пазара на дървен материал, в който са отразени и нетните цени на сделките с дървесина между март и април 2024 г., е видно, че цените за смърч за плътен метър достигат до 115 евро. Лиственицата поддържа високо ценово ниво и на някои места достига 165 евро ФМО. Букаът се движи между 70 и 115 евро ФМО. Цената на енергийната дървесина се движи между 57 и 150 евро АММ (тон сухо тегло).

Средните цени на търговете, организирани от Румънския национален орган по горите – Romsilva, за продукцията през 2024 г. са 319.20 леи/м³, или 63.84 евро, което е с 22.18 % по-ниско от цените за 2023 г., а обемът на дървесината е намалял с 27 % спрямо обема, предложен на търг през 2023 г. от Romsilva (https://www.rosilva.ro/rnp/rezultate_licitatii_vanzare_masa_lemnoasa__p_1033.htm).

Цените без ДДС на основни горски продукти при продажба от основен/временен склад за Република Сърбия, актуални от 01.09.2022 година, са определени в ценова листа, публикувана на <https://srbijašume.rs/kupci/cenovnicikurci>.

Съгласно ценовата листа на предприятieto „Србијашуме“ цената на бука се движи между 7097 динара (60.32 евро) и 20 636 динара (175.41 евро) в зависимост от класа. Цената за смърч и бял бор е между 9054 динара (76.96 евро) и 20 038 динара (170.32 евро). За най-високия клас дъб с диаметър на стъблото с повече от 60 см цените достигат до 80 440 динара (683.74 евро). Ясен и бряст с диаметър над 50 см достига цена 53 371 динара (453.65 евро). Цената на дървата за огрев, 1-и клас, е 6412 динара за куб. м (54.50 евро).

Средните цени според Федералната статистическа служба на Германия за необработена дървесина през 2023 г. са 111.30 евро без данък върху продажбите, което е с 6.20 % повече от цените за 2022 година. Най-висока е цената на бука – 133.50 евро, което е с 14.30 % повече от 2022 г. (<https://www.bmel-statistik.de/forst-holz/tabellen-zu-forst-und-holzwirtschaft>).

Инж. Катерина КУТИНА – главен експерт в отдел „Ползване от горите“ в ИАГ

Първият Закон за горите

Известно е, че в новоосвободена България до 1883 г. в горското законодателство в сила е турският Закон за горите от 1870 година. Смята се от изследователите, че преобладаващата държавна собственост върху горите у нас се корени в спецификата на правните норми, действащи в Османската империя преди Освобождението, и те се явяват изходна база при приемането на нормативната уредба за горите в новата българска държава.

Първият Закон за горите е приет през 1883 г., публикуван е в бр. 2 от 10 януари на „Държавен вестник“ – издание, навлязло към датата на отпечатването на закона в своята шеста годишнина.

В този първи горски закон в раздел „Общи разпоредения“ в чл. 1 се установява собствеността на горите в Княжество България, като категориите им са три – държавни, общински и частни. Държавните са „ония, които не принадлежат ни на общини, ни на частни лица“, общинските са „ония, които от старо време са били определени на известни общини, сиреч град, село или колиби, за да бере населението дърва за топление и за други свои нужди“, и частните гори са определени като „ония, които принадлежат на частни лица или на обществени учреждения като: църкви, джамии, манастири, училища, болници и др.“. Това деление присъства и в турския Закон за горите, с изключение на текста, че всички частни гори са собственост на султана, а отделни лица имат само право на ползване и владение.

В чл. 5 от този раздел е указано, че всички стопани на гори трябва да „поставят нуждното число хора да ги вардят и отгледват“, като е уточнено, че „съхранението и отгледването на горите се намират под надзора на горското управление“.

Повелята на чл. 6 е, че всяка община е длъжна да отглежда и да поддържа в добро състояние гора не по-малко „от 1/40 част от цялото количество на работните и неработните земи“. Нещо повече – общините, които нямат гори или са много малко, са „длъжни да насадят, по указание на горското управление, нова гора в разстояние на десет години от издаването на този закон, като посвят всяка година по една десета част от пространството, което е определено за посаждане“. Същото се предписва и за тези, които притежават над 500 дюлюма земя (*бел. ред.* – мярка за земна повърхност, равна на 919.3 м², почти един декар).

Няколко члена от Закона уреждат създаването при всяко селско училище на разсадна градина – пепинера, която под ръководството на учители и надзора на училищния инспектор учениците да поддържат.

В Общите разпоредби, които съдържат 17 члена, са указани още правата на частните стопани на гори, които са неограничени относно експлоатацията, продажбата, подаряването им, но съобразени с този Закон, докато общините и религиозните институции нямат право да ги отчуждават. Разбираме още, че никой няма право без позволение на Министерството на финансите да изкоренява гора, без значение на

собствеността ѝ. Строг е чл. 14, който посочва, че горите, разположени на стръмни склонове и по бърдата, и тези, които опазват земята „от измиване и завличане от пороите“ и „от планински сняг и камените“, не се „изкореняват никога“.

Девет члена – от чл. 18 до чл. 26, с наименованието на раздела „Отгледването на горите“, са посветени на стопанисването на горите. В „изправно състояние“ трябва да се поддържат държавните и общинските гори, като не е указано това за частните имоти. „Изправността“ се състои в почистването на падналиите дървета, счупените и гнилите клони, от които се размножават насекомни вредители, да се разреждат гъстите насаждения. Границите на местата, в които ще се извършва сеч, се определят от горското управление за държавните гори и от общинските съвети „в присъствието на горски чиновник“ – за общинските. Забранява се паленето на огън в горите, независимо от категорията (собствеността) им, а само на безопасни места, и в случай на нарушение в чл. 63 е предвидено наказание. Интересно е указанието „при сечене на дървета трябва да се употребяват остри сечива, освен това дървото трябва да се отсича наравно със земята“. „Запретено“ е, както пише в чл. 22, пускането на добитъка на паша в младите гори, докато в старите е разрешено с условие да се взимат мерки за недопускането на животните в младияците. Обособяването на пасищата в „недораслите гори“, т.е. младите, може да става само с разрешение на Финансовото министерство. За пашуването в горите се заплаща „право“, определено от окръжния управител, лесничей и финансовия чиновник. Предписано е „на входа на главните държавни гори правителството построява колиби, в които се помещават горските стражари, а за общинските – общината“.

От чл. 27 до чл. 42 следват законовите постановки за експлоатацията. Разделът „Експлоатиране на горите“ започва с три начина за отглеждане и сечене на горите по реда на чл. 27. Младите гори, които служат за добив на дърва за горене и които се възобновяват от издънки, се „секат от 15 – 30 години“ (*бел. ред.* – разбираме от – до). Старите гори, които се подновяват чрез изкуствено залесяване или естествено сеене на семена от околните неотсечени дървета, подлежат на сеч „от 9 до 150 години нагоре“. Уточнено е още, че за „средните гори се считат ония, в които се сливат горните два способа за подновяване на гората“, или в периода на всяко 15-годишно отсичане в тях се оставят част от дървета, които „да растат и да служат за строителен материал“.

Интересна е забележката към чл. 27, която гласи, че добивът на дървесината на Дунавските острови, притежание на Българската държава, „могат да се секат всеки три години и според тяхното пространство, те се изсичат извъднаж (*бел. ред.* – наведнъж) и се оставят после в разстояние на три години да растат отново или се разподелят на участъци“.

За частните стопани разпоредването с горите им е

Указъ

№ 1170.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милостъ и народната воля
Князь на България

Прогласяваме:

I. Народното Събрание прие, Ний утвърдикме
и утвърдивае слѣдующийтъ

Законъ за горитѣ.

Общи распорѣждания.

Чл. 1. Горитѣ въ Княжеството се дѣлятъ на
три категории:

- а) държавни;
- б) общински, и
- в) частни.

Чл. 2. Държавни гори сѣ ония, които не при-
надлежатъ ни на общини ни на частни лица.

Чл. 3. Общински гори сѣ ония, които отъ

свободно, но при добива трябва да се опазят „потреб-
ните дърва (бел. ред. – дървета) и издънки за семе“.

За общините е указано изрично ползването да става
на участъци, като в тях гората да може да се възстано-
ви чак до следващото влизане за материали и дърва.

Чл. 30 посочва, че държавните гори трябва да се
експлоатират така, „както е изгодно на съкровището“
(бел. ред. – става въпрос за постъпления в държавна-
та хазна), но винаги да се има предвид „да не се огол-
ва страната от гори“.

Когато се предвижда експлоатацията на горите в
големи размери, е предвидено тя да се дава на търг
по установените за това правила. На Министерството
на финансите е вменено да разрешава на общините,
които нямат своя собственост и се намират в близост
до държавните гори, в тях да „берат дърва, да правят
въглища и да сечат материал за своя потреба и за
продаване срещу установена такса“. От общинските
гори е разрешена сеч само на членовете на ония общи-
нини, които имат такава собственост, но на никого
не се разрешава това да става без писменото позволе-
ние на кмета.

Законът урежда и момента, който днес бихме на-
рекли социален, като чл. 33 дава разрешение на сиромашките семейства, които нямат свой добитък, да

добиват от държавните и общинските гори
сухи или да сечат сурови дървета за дома-
кинските си нужди, забележете – „колкото
могат да носят на гърб, без да плащат дажд-
ие и такса“ (даждие – данък). Друг такъв
социален елемент се съдържа в чл. 35, кой-
то гласи: „Позволява се на преселенците
да сечат от държавните гори нужния мате-
риал за построяние на жилищата им и дър-
ва за горение даром, догде се обстановят“
(бел. ред. – установят). Позволениято се
издава от окръжния управител. „Даром“ от
държавните гори се разрешава добивът на
дървения строителен материал за църкви,
джамии, мостове на главни пътища и дори
за изграждане на общински кладенци.
Разрешава отново окръжният управител,
който обаче трябва да уведоми Финансово-
то министерство „немедленно“.

Свободен достъп до държавните и част-
ните гори е позволен за бране на гъби,
плодове, сухи листа, с уточнение „и
смадлика (съгласно със Закона за смад-
ликата)“.

Определено е и времето за отсичане на
дърветата. На „постоянно зелените“ това
може да се извършва през цялата година,
а за дърветата „листието на които опадат
зимно време, се започва от 15-ий септем-
ври и се свършва на 15-й априлия“. До
тази дата целият отсечен материал трябва
да бъде изнесен извън гората. Забележка-
та на чл. 39 гласи, че за високопланински-
те гори датите не важат и е позволен доби-
вът и извън тях. Като извънредни случаи
за позволената сеч извън указаните дати
се посочват пострадалите от пожар насаж-
дения, а материалът да е предназначен
„за съборени воденици от наводнения“ и
за земеделските сечива.

Брането на листната маса за храна на добитъка се
разрешава през август, с позволение на съответната ад-
министративна власт и министерските „наставления“.

Пет точки съдържа чл. 41, който дава указания за
правилната сеч на дърветата. Дървото да се повали
натам, където няма млади дървета, които могат да бъ-
дат повредени, като стъблата и клоните се изнасят на
открити места в гората, старите изгнили дървета да се
изкореняват, да не се белят корите на стоящите дър-
вета и да не се отсичат само връхните им части, като
за тези деяния е предвидено наказание в съответния
член на раздел „Наказания“, най-правите и най-хуба-
вите дървета – от 8 до 10 на всеки уврат (1 уврат е бли-
зо 2.5 дка), да се оставят за сянка и за семе и да не се
повреждат „издънките на дърветата“.

Последният член от раздела указва начина и лица-
та за маркиране на дърветата за сеч – „стражарите за-
едно с кмета за общинските гори и с лесника за дър-
жавните забелязват с един чук дърветата за строение,
които могат да се отсекаат“.

В следващия брой ще ви запознаем с останали-
те членове на нашия първи Закон за горите, които
включват управлението, данъците и наказанията при
нарушения на закона.

(Следва)

Възстановяването на естествените гори в Югозападна България – опит и предизвикателства

В средата на април се проведе трето терено посещение за обмяна на опит, организирано в рамките на проект „Подпомагане на възстановяването, климатичната устойчивост и значимостта за биологичното разнообразие на приоритетни горски местообитания в „Натура 2000“ зони – LIFE Reforest (LIFE19 NAT/BG/000986)“, съфинансиран от Европейския съюз, с водещ партньор Югозападно държавно предприятие – Благоевград, и асоцииран партньор WWF – България.

Целта на теренното посещение е обмяна на опит на горски служители от страната в областта на възстановяването на приоритетни горски местообитания по Директива 92/43 ЕИО, близки до естествени гори от космат дъб (*91AA), черноборови (*9530), крайречни гори (*91E0) и гори от дървовидна хвойна (*9590).

Участие в пътуването взеха над 30 представители на Изпълнителната агенция по горите, Института за гората – БАН, ЮЗДП – Благоевград, ЮИДП – Сливен, ЮЦДП – Смолян, СИДП – Шумен, ГСС – София, РДГ – Благоевград, ДПП „Витоша“, Държавните горски стопанства в София, Карлово и Берковица, Сдружение „Горовладелец“, Зеленият отбор на България, одитори по горска сертификация и организацията J.П. „Камена река“ от Македонска Каменица, Република Северна Македония.

Пътуването започна с посещение на разсадника на ЮЗДП – Благоевград, в с. Локорско, където бе представена дейността на работните групи по проекта за подобряване на нормативната уредба във връзка с възстановяване на гори и програмата от мерки за адаптацията към климатичните промени, както и изключителният успех с отглеждането на фиданки от дървовидна хвойна (*Juniperus excelsa* Vieb.). Сред останалите интересни видове в разсадника са дива круша (*Pyrus pyrastrer Burgsd.* или *P. communis* L.), мъждрян (*Fraxinus ornus* L.), черен бъз (*Sambucus nigra* L.), киселица (*Malus sylvestris* Mill.), полски бряст (*Ulmus minor* Miller), благун (*Quercus frainetto* Ten.), цер (*Quercus cerris*), космат дъб (*Quercus pubescens* Willd.), горун (*Quercus petraea*), летен дъб (*Quercus robur* L.), корков дъб (*Quercus suber* L.), източен чинар (*Platanus orientalis* L.), черен бор (*Pinus nigra* Arnold), черна елша (*Alnus glutinosa* L.) и други, които ще се използват за възстановяване на местообитания след пожари, както и за експериментални залесявания с неместни сухоустойчиви видове.

Вторият обект беше залесяване до с. Крупник, община Симитли, извършено в рамките на проекта от служители на ДГС – Симитли, и е опит за възстановя-

ване на местообитание *91AA от мрежата „Натура 2000“, като използваните видове са космат дъб, мъждрян, зимен дъб и круша. Другата основна цел е противоерозионна, укрепване на срутище и спиране на наносите, които при порои се натрупват върху участък от трасето на международния път през Кресненското дефиле. Това е единственото залесяване в проекта с главно противоерозионна цел. Фиданките са от три разсадника – „Герена“ в ДГС – Рилски манастир, в с. Локорско, и край гр. Гоце Делчев. Общата възстановена площ е 81 дка, като са използвани 7800 фиданки (сн. 1). Служители на ДГС – Симитли, споделиха, че залесяването е било предизвикателство заради отдалечеността на терена от пътища, както и наклона – 34° и 50°, което затруднявало работата, като за преноса на необходимите материали са използвани и коне. Фактори тук са бедната почва, постоянният вятър, сухият климат, пашата и последиците от експлоатацията на терена от човешка дейност в миналото. Изградени са тераси, поддържани с плет. Сложени са електропастири, които да спират стадата в района на възстановяването. Въпреки всички трудности прихващането на фиданките е добро – над 70 %, но резултатите от противоерозионната дейност ще са видими след 7 – 8 години.

Последният обект за деня беше 46-годишна култура от източен чинар край р. Места в ДГС – гр. Гоце Делчев. Според наличните данни това е най-старата култура в България от източен чинар, датираща от 1976 година. Резултатът е много близък до естествено местообитание и затова се приема като пример за добра практика за възстановяване на крайречни гори. Оценката на насаждението показва, че е с добри стопански характеристики.

Вторият ден започна с посещение на експериментално залесяване със сухоустойчив дървесен вид – брутски бор (*Pinus brutia*), до с. Абланица, извършено от служители на ДГС – гр. Гоце Делчев, по проект „Климатично-интелигентно управление на горите в Централна и Източна Европа – CLIMAFORCEELIFE – LIFE19 CCA/

Противоерозионно залесяване с фиданки от космат дъб на тераси, поддържани с плет

Участниците в теренното посещение пред култура от брутски бор

SK/001276“, съфинансиран от Европейския съюз. Брутският бор не е типичен за България и залесяването е с експериментален характер, за да се провери дали видът е подходящ за условията на променящ се климат и тенденциите за по-дълги засушавания. Залесяването е извършено през 2023 г. с фиданки от разсадници в Турция, които към момента имат високо ниво на прихващане. Предстои да бъде направено попълване. Ако залесяването е успешно, има потенциал за превръщане в семепроизводствена градина (сн. 2).

Горските служители от ДГС – Гърмен, представиха работата по възстановяване на крайречна гора от местообитание *91E0 от „Натура 2000“. Залесяването е извършено по проект LIFE REFOREST в крайречен нанос с едри чакълести фракции, донесени при приижданията на р. Места, близо до с. Дъбница (сн. 3). Надеждите са след около 40 г. местообитанието да наподобява истинска крайречна гора. Основните видове са черна топола (*Populus nigra* L.), бяла топола (*Populus alba* L.), черна елша (*Alnus glutinosa* L.), черен бъз (*Sambucus nigra*), полски бряст (*Ulmus minor*) и летен дъб (*Quercus robur*). С най-добро прихващане и в най-добро състояние е черната топола, а през втората половина е правено попълване на изсъхналите фиданки от черен бъз и полски бряст с летен дъб и черна елша. По-голяма част от фиданките са произведени в разсадника в гр. Гоце Делчев. Черните тополи са засадени дълбоко – поне на 1.2 м, като е работено с багер, а дъбовете, черната елша и полският бряст – чрез направата на дупки с моторен свредел. Основните предизвикателства, които служителите на ДГС – Гърмен, сре-

Брутски бор

щат при възстановяването на тази гора, са сушата и навлизането на инвазивни видове като бялата акация. Потенциална опасност за фиданките са високите води на р. Места, проблем е и изкопаването на фиданки от местното население. Влияние би могло да окаже и падането на нивото на почвените води, което създава риск от изсъхване. Друг често срещан проблем при възстановяването на крайречните местообитания е, че са имоти на различни собственици, което създава административни затруднения.

Изводът, около който се обединиха присъстващите, беше, че за да може насаждението да се доближи максимално до естественото местообитание *91E0, е добре след първоначалното залесяване да има минимална човешка намеса, като целта е да се стигне до самоподдържане на местообитанието. Инж. Иван Коюв – представител на ЮЗДП – Благоевград, отправи препоръка – в защитени зони, в които се прави опит за възстановяване на крайречни гори, е изключително важно да се забрани изцяло дърводобивът и насаждението да бъдат оставени изцяло като естествени местообитания.

На територията на ДГС – Петрич, близо

до с. Чуричени, участниците в теренното посещение видяха залесяване с космат дъб, което е извършено в опит за възстановяване на местообитание *91AA. Фиданките от космат дъб са произведени в разсадника в с. Локорско. Засаждането е извършено през февруари и март 2023 г., като прихващането е 60 %. Част от залесяването е създадено на площ, в която расте папрат. Въпреки първоначалните очаквания, че папратта ще задуши фиданките, прихващането е по-добро в сравнение на стръмен каменист склон в съседство – вероятно заради засенчването от папратта и тревите или заради по-влажното месторастене, предпочитано от орловата папрат.

Бяха обсъдени положителните и отрицателните качества на контейнерните фиданки и на тези с гол корен. Залесяването на обекта показва, че при спазване на правилата и най-добрите практики за транспорт, съхранение и залесяване няма разлика в прихващането при двата вида фиданки. Основният проблем за района е сушата. В залесения участък има единични дървета от космат дъб, едно от които е вековно. Д-р инж. Георги Гогушев – зам.-директор на РДГ – Благоев-

град, показва естествено вегетативно възобновяване на космат дъб с отводки от стъблото, което се случва често при екстремни условия – например силно засушаване или пожар. По този начин могат да се заемат големи площи, които даденият дървесен вид може да покрие.

Последният обект в програмата беше възстановяване на дървовидна хвойна, космат дъб и черен бор, извършено в рамките на проект LIFE REFOREST, на територията на ДГС – Кресна. Целта на залесяването е възстановяване на терена след пожара край Кресна през 2017 г., който унищожи 50-годишна култура от черен и бял бор.

Освен по програма LIFE залесявания са направени и по горската мярка за залесяване. Приоритетно са засаждани фиданки върху изцяло изгорели площи, голи, ерозирани и стръмни места. Използвани са черен бор, цер, космат дъб, горун, горскоплодни (дива круша, дрян и други), както и фиданки от дървовидна хвойна (сн. 4). Сечта на обгорелите дървета е започнала непосредствено след пожара, като е усвоена по-голяма част от неизгорялата изцяло борова дървесина. Произведени са пелети и някои сортименти. Интересен факт е частично оцеляване на една кестенова култура – след пожара е възобновена с издънки, които достигат вече до 5 м височина и са в много добро състояние. Оцеляването на кестена (*Castanea sativa* L.) се дължи на неговата кора – тя не гори, а само тлее, което, от своя страна, е опазило стъблата от цялостно загиване.

Залесяванията на парцелите след пожара имат мозаечен характер, като са обособявани участъци с иглолистни и широколистни видове. Стремежът е бил да се избягва създаването на иглолистни монокултури. Търсен е баланс между екологичните и дървопроизводствените функции, пространствено планиране и устойчивост на пожари. Днес по-голяма част от пожаращето е самозалесена със семенни и издънкови фиданки от космат дъб, цер, мъждрян, бяла акация, бяла топола, дива круша и други. Самозалесената площ в голяма степен ще покрие голите изгорели терени и ще бъде сериозна пречка на неукрепналите и все още по-ниски залесени фиданки.

Залесяването е и опит за възстано-

Крайречна гора в алувиални каменисти и пясъчливи почви

Дървовидна хвойна

вяване на приоритетно местообитание *9560. В близост се намира резерват „Тисата“, където основен дървесен вид е дървовидната хвойна. Поради стръмния терен са изградени тераси, като залесяването е било предизвикателство заради сухата и проблеми при производството на фиданки дървовидна хвойна, защото разсадниците не са имали голям опит с този вид. Първият опит, който е направен, е с млади резници, вторият – със стари резници, а третият, който е и единственият успешен, е със семена. Това е и най-успешният известен опит досега за

производство на фиданки от дървовидна хвойна в Европейския съюз.

Залесена е площ от 420 дка, като прихващането първата година е 48 %, но след това е намаляло. Най-добре естествено се възстановяват косматият дъб, бялата топола и кестенът. Сухата оказва неблагоприятно влияние върху черния бор. Друг проблем, за който споделиха горските служители, е отпъкване на насаждението от селскостопански животни, които въпреки поставените електропастири продължават да навлизат в територията на възстановяване.

Сред основните теми на дискусиата беше противопожарното планиране – ландшафтно/пространствено, за да се осигури устойчивост при пожари. Такъв пример са противопожарните просеки – ивици, които представляват естествена преграда срещу бързото разпространение на пожар. Бяха коментирани и допълнителни противопожарни методи като високочувствителни камери за наблюдение, както и системи, които максимално бързо позволяват на най-близко разположения екип да поеме случая. В България има и доста противопожарни кули, от които да се сигнализира за пожар. Някои са построени от общините, но не се поддържат. Обсъдена бе и голямата нужда от подходящи и ефективни обучения за противопожарните служби, специфично насочени за горски пожари.

Яна БАРЗОВА
старши експерт „Гори“,
WWF – България
Снимки: WWF – България

STIHL акцентира върху разширяването и обновяването на продуктовото портфолио

Членовете на борда на STIHL AG (от ляво надясно) Мартин Шварц, Анке Клайншмит, д-р Михаел Прохаска, Михаел Трауб (председател), Сара Геверт, Ингрид Йегеринг, както и д-р Шефан Каспари – ръководител „Фирмена на комуникация“

На 23 април в централата на STIHL във Вайблинген, Германия, се състоя международна пресконференция, на която бяха представени финансовите резултати на компанията и новите ѝ продукти. През изминалата 2023 г. оборотът на STIHL е 5.3 млрд. евро. Компанията е увеличила дела на продажбите на акумулаторни уреди до 24 %, след постигнатите 20 % през предходната година. Така почти всеки четвърти продаден продукт е акумулаторен уред. Председателят на Борда на директорите Михаел Трауб подчертава: „STIHL е на път да заеме водеща позиция в сегмента на акумулаторните уреди. Нашите клиенти знаят, че могат да разчитат на високото качество на нашите продукти и сервизни услуги“.

Докато продажбите на бензинови уреди са спаднали, бизнесът с акумулаторни уреди и косачки работи iMOW® се е разраснал. STIHL се стреми да увеличи продажбения дял на акумулаторните продукти на поне 35 % до 2027 г., а за 2035 г. целта е достигането на 80 %. Разширяването на портфолиото от акумулаторни продукти и ориентирани към тях услуги е в разгара си – както по отношение на асортимента от ръчни уреди, така и с оглед въвеждането на нови продукти с колесен механизъм. Само през следващите две години на пазара ще бъдат пуснати 30 нови акумулаторни продукта.

Михаел Трауб допълва: „От 2019 г. насам ръстът на STIHL е над 30 %. В момента вървим към нормализиране на растежа. Продължаваме да следваме дългосрочната ни стратегия за постигане на двойно технологично лидерство, което означава челна позиция в устойчивата трансформация както в сегмента на акумулаторните уреди, така и на машините, оборудвани

с двигатели с вътрешно горене. Заместването на бензиновите уреди с акумулаторни продукти напредва бързо. Продължаваме да инвестираме преди всичко в акумулаторната технология на бъдещето и сме уверени, че ще постигнем амбициозните си планове за растеж“.

Нов завод в Орадя, Румъния, в който ще се произвеждат акумулаторни уреди, ще започне работа през 2025 година. От средата на 2024 г. акумулаторни уреди ще се произвеждат и в централата във Вайблинген. Компанията обяви, че през 2025 г. в централата ще започне собствено производство на ЕС двигатели за професионални акумулаторни продукти, за да задълбочи още повече производствената добавена стойност при акумулаторните продукти.

През 2023 г. компанията осъществи значителни стратегически инвестиции със собствени финансови средства. Инвестирани са 432 млн. евро (в сравнение с 404 млн. евро през 2022 г.) в нови технологии, както и в международното производствено и търговско обединение.

Фокусът продължава да бъде върху принципното разширяване и обновяване на продуктовото портфолио на STIHL както за частна, така и за професионална употреба. Важна роля в това играе разработването на мощни решения за зареждане на акумулаторни продукти – особено за професионалния сегмент, за да бъде възможна безпроблемната им употреба през целия ден и работата сред природата при акумулаторен тип задвижване да бъде още по-комфортна. STIHL продължава да инвестира в IoT възможностите на своите продукти и аксесоари, в разширяването на глобалните ка-

нали за продажба с добавянето на решения за електронна търговия и разрастването на глобалната мрежа от специализирани дилъри. Не на последно място разработването на специални продукти за развиващите се пазари също играе важна роля за по-доброто използване на локалния пазарен потенциал.

Нови продукти от STIHL за професионална употреба

○ Акумулаторните трактори за косене с технология с нулева траектория на завиване от серията RZA 700 са разработени за целодневна професионална употреба и са с продължителност на работа до 8 часа. Със своята здрава и ергономична конструкция те улесняват ежедневната работа на професионалистите. От началото на тази година се предлагат в САЩ.

○ Акумулаторният ъглошлиф STIHL TSA 300 в акумулаторната система AP е най-високопроизводителният досега. С максимална дълбочина на рязане 110 мм той убеждава с прецизно водене в разреза, работа с минимални вибрации и оптимална балансираност при ниско тегло и може лесно да бъде включен с натискането на бутон. Благодарение на ламинатната технология акумулаторната батерия AP 500 S доставя достатъчно енергия за работа с продължителност до 20 минути. Освен стандартно включения диск за ъглошлиф като принадлежности се предлагат два нови диска. Диамантеният диск за ъглошлиф дава до 20 % повече производителност при рязане, а за работа в зони с наложени ограничения на шума се предлага по-безшумен режещ диск.

○ С най-високопроизводителната към момента акумулаторна кастрачка в асортимента STIHL HTA 160 професионалистите по поддръжка на дървета и работещите в горското стопанство могат да достигнат клони и мъртва дървесина на голяма височина от сигурна позиция на земята и да ги отрежат чисто. Дори неблагоприятните метеорологични условия не са проблем благодарение на сертифицираната според Стандарта IPX4 батерия AP 300 S.

○ Приложението STIHL Connected предлага дигитално решение за машинния парк, за да е винаги готов за употреба, оптимизиран и прекъсванията на работата да са сведени до минимум. Напълно преработеното, базирано на облак системно решение, дава на професионалистите подробен преглед на всички значими данни за уреда – продължителност на работа, предстоящи технически обслужвания и други.

STIHL предлага нови продукти за лична употреба от акумулаторните системи AS и АК

○ Един двигател, много приложения – това стои зад акумулаторния КомбиДвигател KMA 80 R. Различни 13 КомбиИнструмента се свързват със задвижващия модул и позволяват извършването на най-разнообразни градински дейности: почистване на площи, разрохкване на почвата, косене на тревни площи, подкастриане на дървета и оформяне на жив плет.

○ Посредством 1.5-метровия удължител акумулаторната ножица за клони GTA 26 е с разширен спектър на приложение: високи клони или труднодостъпни места могат да бъдат достигнати удобно и безопасно от земята. Уредът може бързо да се преоборудва за преминаване към работа в близост до земята.

От 23 до 26 април в „Интер Експо Център“ – София, се проведе 20-ото юбилейно издание на изложбата „Техномебел“. Международният форум, посветен на мебелната и дървообработващата промишленост, с организатори „Интер Експо Център“ и Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост (БКДМП), тази година даде възможност на българ-

ските и чуждестранните посетители да се срещнат с близо 100 изложители от България, Турция, Румъния, Балканите, Източна и Западна Европа и да разгледат отблизо над 300 бранда в сферата на дървообработването и мебелното производство.

В церемонията по откриването участие взеха зам.-министрите на земеделието и храните д-р инж. Мирослав Маринов и на икономиката и индустрията Давид Сукалински, изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Стоян Тошев, ректорът на Лесотехническият университет доц. д-р Христо Михай-

Изложение „Техномобел“

Иновации под знака на 20-годишния юбилей

лов, управителят на „Интер Експо Център“ Ивайло Иванов, председателят на УС на БКДМП проф. д-р Васил Живков и други (сн. 1). В приветствените си думи инж. Стоян Тошев поздрави организаторите и гостите на събитието и подчерта, че е сигурен в успеха на форума и постигането на заложените цели, с които браншът ще представи достиженията на страната ни в мебелната и дървообработващата промишленост. Основен фокус в речта си д-р инж. Мирослав Маринов постави върху устойчивото управление на горите. „Този процес позволява и гарантира осигуряването на дървесина, от която да се произвеждат висококачествени продукти“, заяви той и изрази позиция, че трябва да се насърчава използването на сертифицирана дървесина и преработването ѝ в родните мебелни

и дървообработващи предприятия. По отношение на иновациите в сектора зам.-министър Давид Сукалински подчерта, че те допринасят за повишаването на конкурентоспособността на българската мебелна и дървопреработвателна промишленост и за навлизането ѝ на нови пазари.

Утвърдилото се като важен международен форум изложение представи дървообработващи машини и оборудване, машини за автоматична обработка на детайли и елементи, плоскости, паркетни, обков, иновативни мебелни механизми и технологии и други.

Част от своята гама дървообработващи машини, сред които широколеновият банциг WB2000 и промишленият двойнозаръбвач циркуляр EG800, представи Wood-Mizer (сн. 2). Здравата конструкция на рамата на WB2000 позволява преработването на трупи с тегло до 6 тона. Всички хидравлични функции за манипулиране на трупите като притискач, верижен обръщач, задвижвани ролки, странични опори и захвати за призмата са модулни и могат да бъдат премествани на различни места върху рамата. Професионалната версия е снабдена с 12-инчов сензорен екран, а икономичната използва 5.7-инчов екран с най-новата версия на устройството за задаване на дебелините PLC3 Setworks. Двойнозаръбачият циркуляр EG800 като стандарт е оборудван с четири триона, като могат да се добавят допълнителни според нуждите на клиента. Моделът може да бъде оборудван с лазери, за да се подпомогне подравняването на дъските. Основната функция на тази здрава машина е да заръбва материал с дебелина до 40 мм при високи скорости, което я прави идеален спътник на хоризонталните банцизи за листене.

И тази година Лесотехническият университет участва на Изложението със свой щанд. Студенти от специалностите „Технология на дървесината и мебелите“, „Компютърни технологии в мебелната индустрия“ и „Инженерен дизайн“ към Факултета по горска промишленост представиха в проекти, макети и табла вижданията си за дизайна и обзавеждането на спални, дневни, детски градини, библиотека, кафе-сладкарница (сн. 3). Своя принос към разнородния облик на тазгодишното юбилейно издание на „Техномобел“ даде и Националната професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ в Тетевен. Щандът на Училището привлече вниманието с изработени от учениците мебели (легло и нощно шкафче, масички и столчета), кашпи и сувенири (сн. 4). Дъски за рязане на хранителни продукти под формата на видове дивеч и риба, поставки за алкохол, плочици с образи на забележителности в града или експонати от Историческия музей радваха окото на любопитните посетители, които искаха да се запознаят отблизо с труда на учениците.

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: Интер Експо Център

Расте интересът към прегледа на паднали рога от благороден елен в ДЛС „Воден – Ири Хисар“

Изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян Тошев отправи приветствие и благодарности към ловните стопани за техния незаменим принос в развитието на ловното стопанство у нас

Благородният елен е най-харизматичният вид дивеч в Европа – с тези думи на инж. Иван Недков – директор на Северноцентрално държавно предприятие – Габрово, бе открит традиционният преглед на паднали рога от благороден елен на територията на ДЛС „Воден – Ири Хисар“, който се проведе на 19 април за девета поредна година. Инж. Недков изтъкна професионалната работа на ловните стопанства, която личи по качеството на представените на изложбата рога. Той допълни, че едни от най-красивите и силни индивиди от вида благороден елен обитават нашата страна.

На откриването на събитието присъстваха изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Стоян Тошев, директорът на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ инж. Кирил Колев, ректорът на Лесотехническия университет доц. д-р Христо Михайлов, председателят на Националното

Част от присъстващите на събитието ловни специалисти, експерти, служители от стопанствата, чийто системен труд е в основата на европейския облик на българското ловно стопанство

В тазгодишната изложба пролича отново качеството на падналите рога

ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“ инж. Васил Василев, областните управители на Габрово, Силистра и Разград, кметове на общини в района на ДЛС „Воден – Ири Хисар“, директори на държавни предприятия, държавни ловни и горски стопанства, експерти по лова от регионални дирекции по горите, представители на научните среди, ловци и ловни дейатели.

Мащабът на изложението и броят на участниците в прегледа отбелязаха ръст и през тази година. Безспорен е приносът и отличен е трудът на служителите на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ и на неговия директор инж. Кирил Колев, които като домакини на деветото годишно представяне на събрани паднали рога се отличиха с най-голямата сбирка от тях. Още десет държавни ловни стопанства („Несебър“, „Дунав“, „Росица“, „Каракуз“, „Черни Лом“, „Тервел“, „Ропотамо“, „Граматиново“, „Мазалат“, „Тунджа“), Горско стопанство „Сеслав“ – гр. Кубрат, четири дивечовъдни участъка („Зли дол“, „Буковец“, „Припека“, „Паметника – Бетера“) и една ловна дружина – в с. Прелез, се включиха в събитието със свои сбирки. Благодарност към работата на ловните специалисти изказа инж. Стоян Тошев. Той увери присъстващите, че Министерството на земеделието и храните и ИАГ ще продължават да оказват подкрепа на всеки, който се е посветил на развитието на ловното стопанство на България. Инж. Тошев подчерта, че запазването на положителната тенденция в развитието на благородния елен у нас е обща отговорност. Доц. д-р Христо Михайлов даде висока оценка на тазгодишното мероприятие и изтъкна значителния принос на прегледа на паднали рога от благороден елен към ловностопанската наука. Той допълни, че провеждането на традиционната годишна изложба придава европейски облик на ловното стопанство на България.

Инж. Кристина ИВАНОВА
главен експерт в Дирекция „Контрол по опазване на горските територии и ловно стопанство“ в ИАГ
Снимки: инж. Цветомир ЦОЛОВ

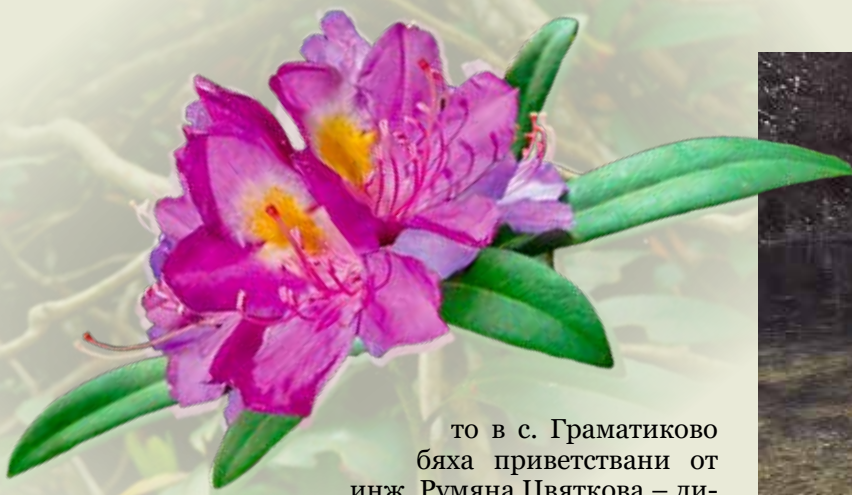
Фестивал на зеленката През води и гори до лековитите извори на Странджа

Юбилейното 20-о издание на Фестивала на зеленката, организиран от ДПП „Странджа“ със съдействието на Изпълнителната агенция по горите и Югоизточното държавно предприятие – Сливен, премина под мотото „Да напуснем града!“.

На 11 май под звуците на химна на българската гора „Хубава си, моя горо“ и на Странджа – „Ясен месец веч изгрива“, присъстващите на откриване-

Водопадът по кръговия маршрут от Граматиново

то в с. Граматиково
 бяха приветствани от
 инж. Румяна Цветкова – ди-
 ректор на Дирекцията на При-
 родния парк, инж. Анна Петра-
 киева – зам. изпълнителен директор
 на ИАГ, инж. Златка Азманова – зам.-ди-
 ректор на ЮИДП, Деян Йотов и Георги Стоянов –
 зам.-кметове на общините Малко Търново и Царево.

Поздравителни адреси бяха получени от д-р инж.
 Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието
 и храните, проф. д.н. Мария Нейкова – областен упра-
 вител на Бургас, и проф. д-р Иван Палигорев – пред-
 седател на Съюза на лесовъдите в България.

С плакет за особени заслуги към ДПП „Странджа“
 бе удостоен Георги Димов – дългогодишен служител
 в Посетителския център „Горска сбирка“ на Парка в
 с. Граматиково, а директорът на ОУ „Свети Княз Бо-
 рис I“ – Бургас, Александър Иванов получи грамота
 за заслуги.

На площада на селото бяха представени местни про-
 изводители, които са напуснали града и са намерили
 дом и поминък в селата на територията на ПП „Стран-
 джа“. Жури награди най-добрите куляри, участвали
 в конкурса на Фестивала за най-вкусен странджански
 зелник и най-пивка странджанска ракийка.

Четири по вид маршрута – къси, дълги, леки и
 по-тежки, предизвикаха стотици да се впуснат в
 предизвикателството Странджа, по чиито пътеки на-
 блюдаваха растения, насекоми и влечуги: до Язмица-
 та и манастир „Св. Костадин“; до м. Котвината и мана-
 стир „Св. Троица“ със странджански вековни дъбове;
 кръговият маршрут от Граматиково – Труцкият път
 – Гя[в]ол долът – Кариерата – чешмата Пòте – изво-
 рите на Мъне (под Мързеве/Кондолово) и обратно –
 по брега на Мъне – край манастир „Св. Елена“ – ус-
 тието на Мъне – Бучово – Водопадът – Лозята чешма
 – Граматиково; пътеката „В царството на зелениката“,
 на която се срещат нейни разновидности – бодливата
 зеленика – колхидски джел (*Plex colchica*), балканската
 зеленика – лавровишната (*Prunus laurocerasus*),
 малката зеленика – странджанското бясно дърво
 (*Daphne pontica*), странджанската дървовидна боро-
 винка (*Vaccinium arctostaphylos*) и багрилната звъни-
 ка (*Hypericum androsaemum*).

В същото време на площада в селото се виеха хора
 и се лееше странджанска музика. В по-късните сле-
 добедни часове се проведеха игри за най-малките по
 методите на горската педагогика и състезание „Мама,
 татко и аз“, като гостите се наслаждаваха на продук-
 цията на местните производители. Вечерта беше за-
 пален фестивалният огън, последва вечеря под звез-

По река Велека

Аязмото в Индипасха

дите, надиграване и изпълнения на традиционен
 странджански фолклор, размисък с местните хора.

На следващия ден след изгрев слънце се проведе
 най-дългият маршрут – до заобиколеното от гъста
 букова гора тракийско оброчище Индипасха с аяз-
 мо с лековита вода, бликаща изпод надвиснала ска-
 ла. Маршрутът премина покрай манастирчетата „Св.
 Илия“ и „Св. Марина“ – Тумбата – бродът при Гър-
 ковци на р. Велека, в чиито води участниците нагази-
 ха до колене, до Индипасха.

Десетки са аязмата на територията на ПП „Стран-
 джа“. До тях в миналото местните хора издигнали па-
 раклиси (манастирчета), носещи имената на светии
 – Св. Богородица, Св. Георги, Св. Илия, Св. Марина,
 Св. Пантелеймон, Св. Троица, Св. Св. Константин и
 Елена. На местата, върху които са построени, е имало
 древни тракийски светилища, които са силно енер-
 гийни. Водата на всяко аязмо е най-лековита в опре-
 делен период от годината. А най-лековита е в деня на
 светията, патрон на манастирчето, когато жителите
 организират събор с курбан.

Йоана ГЮРОВА

Снимки: автора и Иван КАМБУРОВ

H512

- ✓ Компактен и маневрен
- ✓ Отлична стабилност и висока проходимост по наклони
- ✓ Постоянно задвижване на 8-те колела
- ✓ Идеален обзор на работното място
- ✓ Обсег до 7.5 м

Изключителен представител на за България.

Висок спортен дух показаха бъдещите лесовъдци

Участниците в състезанието

На 7 – 9 май 2024 г. на територията на Учебно-опитното горско стопанство „Георги Ст. Аврамов“ – с. Юндола, се проведе 16-ото издание на традиционното Национално състезание „Горски многобой“. Домакин на събитието бе Националната професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ – Велинград, а организатор –

Министерството на образованието и науката в партньорство с Лесотехническият университет.

Регламентът на състезанието допускаше всеки отбор да бъде съставен от трима основни и един резервен състезател. Общо 32 ученици (включително 5 резерви) от 9 училища – 8 от България и 1 от Република Сърбия, взеха участие

в него. Сред тях бяха представители на ПЛТГ „Никола Вапцаров“ – Банско, ЛПГ – Берковица, ПГГСД „Николай Хайтов“ – Варна, ПГГСГ – Кърджали, НПГСД „Сава Младенов“ – Тетевен, ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково, ПГЗС „Ал. Стамболийски“ – с. Чомаковци, домакините от НПГС „Христо Ботев“ – Велинград, както и гостите от Шумарска школа – Кралево, Република Сърбия.

По време на техническата конференция в първия ден бяха дискутирани програмата на събитието и организационни въпроси. Инж. Надежда Ганчева – зам.-директор на НПГС „Христо Ботев“ – Велинград, и ръководител на организационния комитет по провеждане на състезанието, представи пред присъстващите състава на различните комисии по пунктове в първи и втори етап. В тях участваха представители на широк кръг от организации – ЛТУ, РДГ – Пазарджик, ДГС, ДЛС, УОГС „Г. Ст. Аврамов“, НЛРС – СЛРБ и други. На техническата конференция бяха изтеглени индивидуалните и отборните номера на участниците в състезанието. Всички отбори имаха възможност да посетят състезателното трасе.

На 8 май бе даден и офи-

Отборите, заели призовите места в надпреварата

Крайно класиране на XVI Национално състезание „Горски многобой“ – Велинград 2024

I ЕТАП	
Разпознаване на дървесни видове, дървесина, стъпки, следи от дивеч, болести и вредители	1. Муса Али Ляца – НППГС „Христо Ботев“ – Велинград
Стрелба с пневматично оръжие	1. Кристиан Митков Кръстев – ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково
Спортен риболов	1. Десислав Кирилов Тошев – НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен
Садене на фиданки	1. Преслав Радев Радев – ПГДСД „Николай Хайтов“ – Варна
Индивидуално класиране I етап	1. Муса Али Ляца – НППГС „Христо Ботев“ – Велинград 2. Метко Цанков Алendarов – НППГС „Христо Ботев“ – Велинград 3. Илия Петров Самоходов – НППГС „Христо Ботев“ – Велинград
Отборно класиране I етап	1. НППГС „Христо Ботев“ – Велинград 2. ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково 3. НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен
II ЕТАП	
Подготовка на БМТ за работа	1. Георги Милчев Георгиев – НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен
Комбинирано рязане на шайби	1. Муса Али Ляца – НППГС „Христо Ботев“ – Велинград
Отборно класиране II етап	1. НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен 2. НППГС „Христо Ботев“ – Велинград 3. ПГДС – Кърджали
КРАЙНО КЛАСИРАНЕ	
	1. НППГС „Христо Ботев“ – Велинград 2. НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен 3. ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково

циалният старт на първия етап от горския шампионат. В него участниците се представят индивидуално, като пробягват състезателно трасе с обща дължина 2 км, по което са разположени четири състезателни пункта. Първият бе свързан с разпознаване на гъби, насекомни вредители и повреди от тях, следи от птици и бозайници, на дървесни видове по клонки, семена и проби. Второто изпитание за участниците бе пунктът за стрелба с пневматично оръжие, а третото – зоната за спортен риболов. На четвъртия пункт участниците демонстрираха уменията си за садене на фиданки. Вторият етап от състезанието бе свързан с дисциплините „Подготовка на бензино-моторен верижен трион за работа“, „Комбинирано рязане на шайби“, „Поваляне, кастрене, разкройване и кубирание на иглолистно дърво“.

Тържествената церемония по награждаването се състоя в Университетски комплекс „Юндола“. Сред официалните лица на празничната вечер бяха инж. Росен Райчев – зам. изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, проф. д-р Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, доц. д-р Стоян Стоянов – декан на Факултет „Горско стопанство“ в ЛТУ, инж. Величко Драганов – директор на УОГС „Георги Ст. Аврамов“, Ружа Семерджиева – началник на РУО – Пазарджик, Атанас Палигоров – зам.-кмет на община Велинград, инж. Йордан Палигоров – началник на отдел „Инвентаризация и планиране“ в ИАГ.

С приветствени слова към присъстващите се обърна директорът на НППГС „Христо Ботев“ – Велинград, Георги Янчев, и проф. Иван Палигоров. Инж. Росен Райчев поднесе поздравителен адрес от Изпълнителната агенция по горите. Ружа Семерджиева даде висока оценка за проведеното състезание и връчи почетни грамоти за участие на капитаните на деветте отбора.

Деканът на Факултет „Горско стопанство“ в ЛТУ доц. д-р Стоян Стоянов съобщи решението на академичното ръководство, според което всички участници в състезанието „Горски многобой“ са приети за студенти в специалност „Горско стопанство“, редовно обучение, във висшето учебно заведение.

В крайното класиране победи-

▲ **В отделните дисциплини**
▼ **от състезанието**

тел стана отборът на НППГС „Христо Ботев“ – Велинград. Сребърните медали завоюва тимът на НППГСД „Сава Младенов“ – Тетевен, а бронзовите отличия заслужи селекцията на ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково.

Участниците и отборите получиха предметни награди от представителите за България на марките за специализирана горска техника Husqvarna – „Агроланд – България“ АД, и STIHL – „Андреас Штил“ ЕООД. Домакините от НППГС „Христо Ботев“ бяха подготвили и специален подарък за всеки участник в състезанието, посветен на отбелязването на 75-годишнината от създаването на Училището, която се чества през 2024 година.

Отборите посетиха Музея на горското дело, разположен в двора на УОГС „Георги Ст. Аврамов“ – с. Юндола. Лектор бе доц. д-р Евгени Цавков – преподавател в катедра „Дендрология“ и главен уредник на музея на Лесотехническия университет.

Инж. Филип УСТАБАШИЕВ
Снимки: Красимир ДЖАЛЕВ

Випуск 2023 на ЛТУ получи дипломите си

На 22 май в Аулата на Лесотехническият университет на академично тържество, посветено на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, се състоя церемонията по връчването на дипломите за висше образование на абсолвентите от випуск 2023 – 2024 г.,

както и на придобилите научна степен и академична длъжност.

Официални гости на събитието бяха инж. Росен Райчев – зам. изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, инж. Тони Кръстев – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ, д-р Галя Викьова – зам. изпълнителен директор на Българската агенция по безопасност на храните, проф. д-р инж. Ивайло Копрев – ректор на Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“, д-р Георги Генадиев – председател на Софийската колегия на Българския ветеринарен съюз, д-р инж. Меглена Плугчиева, предишни ректори – проф. д-р Нино Нинов и чл.-кор. проф. д-р Иван Илиев.

Своите места в Аулата заеха доц. д-р Христо Михайлов – ректор, заместник ректорите – доц. д-р д.в.м. Калин Христов – по образователна политика, контрол на качеството, студенти и докторанти, проф. д-р Петър Антов – по научноизследователска и проектна дейност, дигитализация, иновации и международно сътрудничество, доц. д-р Елена Драгозова – по акредитация и рейтинг, по комуникационна политика и кариерно развитие, и деканите на факултетите.

Доц. д-р Христо Михайлов поздрави

Отличниците на випуск 2023 – 2024 г. в Лесотехническият университет

присъстващите с настъпващия празник. Проф. Мария Асенова произнесе слово по случай Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и славянската книжовност и завърши с думите: „Поклон пред паметта на светите братя Кирил и Методий, на техните ученици и делото на българските държавници, духовници и книжовници. Те ни завещаха любовта към знанието, да стоим здраво на земята, да вървим към победа с ум и разум и с посока – само напред.“ Инж. Росен Райчев прочете поздравителен адрес от зам.-министъра на земеделието и храните д-р инж. Мирослав Маринов.

Доц. д-р Георги Костов – преподавател по дисциплините „Общо лесовъдство“ и „Горско и природозащитно право“, бе удостоен с почетен знак за дейността си в развитието и утвърждаването на Лесотехническият университет.

Спазена бе традицията завършилите студенти да положат Галилеевата клетва.

С академична длъжност „професор“ от тази година е доц. д-р инж. Мария Асенова – ръководител на катедра „Лесостроителство и управление“, с научна степен „доктор“ са Тошка Петрова, ас. Павлина Христова и Радослав Рафаилов – завършили специалност „Ветеринарна медицина“.

Тази година в ЛТУ се дипломират 134 абсолвенти в образователно-квалификационна степен „магистър“ и „бакалавър“, от които 19 отличници. Те получиха дипломите си лично от ректора заедно с грамота за отличен успех.

Във Факултет „Горско стопанство“ се дипломираат 48 инженери – 20 бакалаври и 28 магистри, в редовна и заочна форма на обучение. Трима от тях, завършили с отличен успех, получиха награди от Изпълнителната агенция по горите. Абсолвентите бяха поздравени от инж. Росен Райчев, доц. д-р Стоян Стоянов – декан на Факултет „Горско стопанство“, проф. д-р Иван Палигоргов – преподавател в ЛТУ и председател на Съюза на лесовъдите в България, проф. д-р Милко Милев – доскорошен зам.-ректор, Даниел Тошков – гл. секретар на Съюза на ловците и риболовците в България, които им пожелаха успехи.

Трима студенти бяха удостоени със стипендия „Димитър Христов“, други бяха отличени с грамоти като студенти – лидери за активното им участие в дейността на Университета.

От „Агроланд“ АД – представител на марката Husqvarna у нас, дипломирали се от Факултета получиха подаръци. Тържеството завърши с традиционното хвърляне на абсолвентски шапки.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

MADE BY
Wood-Mizer
SAWMILL

ВИЖТЕ НАШИТЕ
ТЕКУЩИ ПРОМОЦИИ

**Започнете своя бизнес
с банциг Wood-Mizer**

**И печелете пари,
обработвайки
дървесина!**

www.woodmizer.bg

office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
тел./факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 913 31 10

Wood-Mizer
from forest to final form

Празник на Подгорието

Да се хванем за зелено

Тридневното пролетно събитие „Да се хванем за зелено – познаване и използване на растителните ресурси на Подгорието“ тази година се проведе за втори път в края на април, в навечерието на светлите християнски празници, които са свързани и с живителния дъх на природата – Лазаровден, Цветница, Възкресение Христово. С празника бе отбелязан и Световният ден на Земята.

Програмата започна на 19 април с представяне на концепцията за **социоекологичната платформа „Беласица“** пред заинтересовани страни в Дирекцията на ПП „Беласица“ – с. Коларово, който бе партньор на събитието заедно с организаторите Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН (ИБЕИ), Сдружение „Биоматера“ – Петрич, и „Слоу Фуд в България“. Социоекологичната платформа „Беласица“ е част от мрежата LTER-BG, чиято цел е да надгражда техническия и научен капацитет за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на екосистемите и техните услуги. Извършват се дългосрочни стандартни наблюдения, резултатите от които могат да са в полза на местните общности, бизнес, общини и институции. Това е своеобразна форма за предоставяне на „наука за хората“, където приложените изследвания са в помощ на обществото и бизнеса за устойчиво развитие на регионите.

В същия ден в двора на ДПП „Беласица“ бе организиран базар с продукти от Подгорието, както и посещение на воденица от 1889 г. в с. Беласица, създадена от пра-прадядото на настоящия собственик, която работи с вода от планината, като по този начин беше представено ползването на конкретната екосистемна услуга за нуждите на местното население.

Привечер гостите научиха какво е мешник и как да приготвят специфичното за района ястие в къща за гости „Орхидея“ – с. Яворница, от нейната собственичка Рукие Изирова, която нагости всички и с други вкусни местни гозби, в които се използват

пролетни растения.

Събитието продължи на 20 април в с. Габрене с **Празника на габренската сарма от бутима** (сн. 1), който даде пример как предоставяните от планината Беласица екосистемни услуги, заедно с традициите и знанията на местните хора, могат да бъдат използвани от местните общности за развитие и популяризиране на района.

Сутринта гостите на празника можеха да избират дали да събират с жени от селото растения с колоритни названия като совлак, луковина, сноварски пръчки, заешки уши, както и познатите коприва, щир, лапад, които се използват в местната кухня, или да посетят с водач местността Сариев камък.

Към обяд залата на читалището в с. Габрене не можа да побере гостите, дошли да се насладят на богатата програма от песни и танци на състави от района, свързани с природата и пролетните празници.

Програмата продължи с песни за дъхави цветя и свързаните с природата обичаи и местни практики.

Тържеството уважиха Костадин Стойков – народен представител, Светла Данаилова – председател на Общинския съвет в Петрич, Нина Попова – зам.-кмет по хуманитарните дейности в Община Петрич, Дафина Пецева – кмет на Габрене.

На площада над 30 жени от селото с много старание и желание бяха подготвили за гостите традиционни местни ястия, сред които габренска сарма от бутима, крайшник, млечник, зелник, зелена яхния. За любознателните Милка Харизанова и Гюргя Стоянова от селото подробно обясниха как се приготвя прочутата габренска сарма от бутима (сн. 2), както тук наричат американския винобой (*Phytolacca americana*), а учениците от Професионалната гимназия по икономика и туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“ – Петрич, се включиха в готварската работилница под вещото им напътствие.

Защо сармата от бутима дава име на празника, ни разказа Лидия Самарджиева – председател на читалището в Габрене, деятел в Пенсионерския клуб и дългогодишна учителка. Именно в Габрене населението открило, че листата от младото растение бутима са годни за храна. Те ги използват в свежо състояние през пролетта, а за да разполагат с тях и през останалата част от годината, ги сушат.

Габренци са будни хора, разказва тя, сами откриват училище през 1885 г. и със собствени средства издържат учителя. Надява се празникът да стане традиционен и така да се популяризират историята и битът на селото. За интересния облик на Габрене допринесоха и представените местни занаяти и традиции, а чудесно допълнение към това бе етнографската сбирка на читалището, която бе отворена за гостите на празника.

Следобедът продължи с интересния разказ на местния историк и общественик Симеон Близнаков за историята на село Ключ и района. А след това природолюбителите се насладиха на красивия маршрут до водопад Мангъро (сн. 3).

Неделният 21 април бе отделен за проблемите и предизвикателствата пред производството на кестенов мед, а дискусията как науката може да бъде в полза на производителите се проведе с представители от местното пчеларско сдружение „Южна пчела“ в село Коларово. Обсъдиха се съществуващите про-

блеми, но и възможностите, които проект LTER-BG може да даде на местните общности, така че заедно с подкрепата на ДПП „Беласица“ да се намерят работещите решения. Опазването на кестените – символът на Беласица, е приоритет на всички и само с общи усилия, подкрепени от правилната насока и напътствие на горските специалисти, могат да бъдат постигнати успехи, които да помогнат на района на община Петрич.

Събитието е плод на участието на много хора и организации и се финансира от проект LTER-BG „Национална пътна карта за научна инфраструктура“. То е резултат от общата воля на местната общност да запази традициите, свързани с природата – с нейното устойчиво ползване и опазване. Връзката с Природен парк „Беласица“, в чието подножие се намират населените места, е осезаема, а наличието на защитена територия помага на местните хора тя да се затвърди и преосмисли с цел съхраняване на ресурси – материални, културни, духовни, за следващите поколения.

София КОСТАДИНОВА-ИЛКОВА
Юлия СЪБЧЕВА

Търска педагогика – забавна стратегия за малки и пораснали деца

Метаморфозата на пеперудите – едно от скритите чудеса на природата

Природата е доказала, че е най-добрият творец – създава същества, които впечатляват с красотата си. Едно от тях е пеперудата. Удивителен е и начинът, по който тромата гъсеница, която пълзи и гризе листа, се превръща в прекрасна пеперуда. По време на този невероятен процес, наречен метаморфоза (от гръцки език: *metamorphosis* – преобразуване, изменение), пеперудите и около 90 % от насекомите преминават през четири основни етапа – яйце, гъсеница (ларва), какавида и възрастно насекомо.

Антарктида е единственият континент, на който няма пеперуди. Те се хранят с цветен нектар или презрели плодове. В зависимост от вида си избират точно определени видове растения, на които снасят яйцата си. През топлите сезони малката гъсеница (ларва) се излюпва обикновено след около седмица и моментално започва да се храни – първоначално изяжда обвивката на яйцето и листото, на което то е било снесено. Следват няколко седмици на охранване с листа. През това време може да нарасне до 3000 пъти спрямо първоначалното си тегло. Гъсеницата има външна обвивка, която я покрива като кожа, но няма способността да се разтяга, за да побере нарастващото ѝ тяло. Гъсеницата отделя вещества, които омекотяват и разхлабват твърдата обвивка. Отърсва се от нея и образува нова, по-голяма обвивка. Този процес се нарича линеене и се повтаря няколко пъти.

Любопитен факт е, че тялото на гъсеницата има около 4000 мускула. За сравнение – в зависимост от развитата мускулна тъкан човешкото тяло има между 640 и 850 мускула.

Когато е готова за метаморфозата си в пеперуда, гъсеницата намира сигурно място, на което да се закачи с помощта на кукичка или копринена нишка, и увисва. Започва своето последно линеене, но когато обвивката ѝ се отдели, се показва една по-различна, втвърдена защитна обвивка. Обикновено е зелена или кафява, за да се слее със заобикалящата я среда, и се нарича хризалис. Насекомото е преминало в стадий какавида.

Остава скрито от нас какво се случва в какавидата, но реално в нея се извършва пълна трансформация. Част от органите променят размерите си, някои от тях напъл-

Метаморфоза при пеперуда
Източник: www.pro-babochek.ru

но изчезват, а на тяхно място се образуват други, развиват се нови части на тялото. Шестте къси и дебели крака стават дълги и стройни. Гриващите челюсти се заменят от хоботче, с което пеперудата да смуче цветен нектар. Очите, които разпознават само светло и тъмно, вече виждат цветно и в перспектива. Израстват четири прекрасно оцветени крила, тялото става аеродинамично, появяват се антени, нова дихателна система с гръден кош, както и коремче с нови репродуктивни органи.

Когато всички необходими промени в пеперудата са извършени и външните условия са благоприятни, тя разчупва какавидата и бавно се измъква навън. Необходими са няколко часа, за да се разгънат и втвърдят крилата ѝ. Пеперудите са студенокръвни насекоми и се нуждаят от топлината на слънцето, за да могат да летят. Температурата на тялото им трябва да е не по-малко от 30° С, в противен случай остават неподвижни.

Една от най-красивите дневни пеперуди у нас е Червеният аполон. Тя е едра, донякъде тромата и лети бавно, затова е лесно забележима. Среща се на характерни местообитания – малки по площ, и има само едно поколение годишно. Била е доста разпространена на планината Витоша до средата на 60-те години на миналия век, но видът е изчезнал заради прекомерния лов от колекционери.

През 2013 г. Дирекцията на Природен парк „Витоша“ започва работа по европейски проект за връщането на Червения аполон на територията на планината. Извършените дейности са единственият пример у нас за реинтродуциране (връщане в природата) на изчезнал вид пеперуда.

Червен аполон

Вероятно научихте нови думи, свързани с живота на пеперудата. Ще успеете ли да ги намерите в играта?

Открийте думите: метаморфоза, гъсеница, ларва, линеене, какавида, хризалис, реинтродуциране

Женя СТОИЛОВА
Снимка: ДПП „Витоша“

ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

Уважаеми читатели, продължава конкурсът за любителска снимка „Гората е в сърцето ми“.

Напомняме ви за няколко важни условия, без които фотографиите няма да бъдат допускани до конкурса: ориентацията на снимката трябва да бъде „Портрет“ (нависоко) и да е с резолюция поне 2000 x 3000 пиксела; може да участвате само с по една снимка във всяка от категориите „Гори“ и „Диви животни“; да не пропускате да напишете къде е направена снимката, името и фамилията на автора, възраст, населено място, телефон, електронна поща и адрес за контакт.

Очакваме вашите снимки до 30.11.2024 г. на електронния ни адрес: spisaniegoro1899@gmail.com.

Успех на всички фотографии с гората в сърцето!

В Норвегия, Венцеслав Вутов, 45 г., Русе

Мечка, Адрианов чарк, до Якоруда, Илияна Михайлова, 42 г., Дупница

Горски портал, парк „Марица“, Димитровград, Кристина Латева, 34 г., Хасково

Катеричка, Канада, Венцеслав Вутов, 45 г., Русе

Природен феномен „Морени“, м. Самоковище, Илияна Михайлова, 42 г., Дупница

STIHL

**ВРЯЗВА СЕ
БЪРЗО И
МОЩНО
В ПОЧВАТА**

BT 131
МОТОРЕН
СВРЕДЕЛ

WWW.STIHL.BG